

Αναθεώρηση του Συντάγματος στη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 97, 98 ΚΑΙ 100 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ζ' Αναθεωρητική Βουλή

Ι' Περίοδος (Προεδρευόμενης Δημοκρατίας)

Σύνοδος Α'

Συνεδρίαση ΡΑΒ'

Τετάρτη 7 Μαρτίου 2001 (πρωί)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

το κεφάλαιο περί Δικαιοσύνης, τα άρθρα 80-100Α που συζητούμε σήμερα, έχει μία πρόδηλη κρισιμότητα για ένα πρωτίστως λόγο: Γιατί στο κεφάλαιο αυτό έχουμε σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις κανονιστικώς πλήρεις ρυθμίσεις εκ του Συντάγματος, χωρίς περιθώρια παρέμβασης του κοινού νομοθέτη ή εν πάση περιπτώσει με πολύ συγκεκριμένα και μικρά περιθώρια παρέμβασής του. 'Αρα οι μεταβολές που πρέπει να επέλθουν στα ζητήματα της δικαιοσύνης -και στην υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργών και στα θέματα δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας- πρέπει εν πολλοίς να αποτυπωθούν στο ίδιο το κείμενο του Συντάγματος.

Το κεφάλαιο όμως περί δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και λόγω του περιεχομένου του αυτού καθ'εαυτού. Ένα σύγχρονο δημοκρατικό κράτος δικαίου βασίζεται βεβαίως εξίσου στη δημοκρατική αρχή και στη δικαιοκρατική αρχή. Το μεγάλο δε θέμα που ανοίγεται σε όλες τις σύγχρονες αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες είναι η οριοθέτηση των σχέσεων μεταξύ πολιτικής και δικαστικής εξουσίας.

Το ερώτημα σε σχέση με τη δικαιοσύνη είναι εάν μπορούν να υπάρχουν ανεξέλεγκτες και μη αντιρροπούμενες εξουσίες. Δεν είναι δυνατόν να υπάρχει έστω και μια έκφανση της κρατικής εξουσίας, η οποία να μην υπόκειται σε έλεγχο και να μην εξισορροπείται.

Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικό να δηλώσουμε το σεβασμό μας στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών, βασική όψη της οποίας είναι η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών είναι θεμελιώδης αρχή του πολιτεύματός μας. Πρέπει όμως επίσης να δηλώσουμε ότι διάκριση των εξουσιών δεν σημαίνει ισοτιμία των εξουσιών. Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα είναι προφανής η υπεροχή της νομοθετικής εξουσίας σε σχέση και με την εκτελεστική και με τη δικαστική, η οποία από την άποψη αυτή εκτελεί και ερμηνεύει τους νόμους του κράτους. Και βέβαια είναι σαφές ότι η υπεροχή αυτή κατά μείζονα λόγο ισχύει για τη συντακτική εξουσία, έστω και τη δευτερογενή, για την άσκηση δηλαδή της αναθεωρητικής λειτουργίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πολλοί πιστεύουν ότι τα ζητήματα της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, της αμεροληψίας της, της εντιμότητάς της, της αξιοπιστίας της, δηλαδή της ποιότητας του δικαιοδοτικού έργου κρίνονται σε λίγες "σκληρές" υποθέσεις που έχουν πολιτικό χαρακτήρα. Η αλήθεια είναι ότι όλα αυτά τα στοιχεία κρίνονται στο μεγάλο καθημερινό όγκο των συνηθισμένων υποθέσεων. Εκεί που ο πολίτης ως διάδικος έρχεται αντιμέτωπος με το πραγματικό πρόσωπο της δικαιοσύνης και με το πραγματικό πρόσωπο του δικαστή.

Η δικαιοσύνη έχει το πλεονέκτημα, αλλά και το μειονέκτημα της διπλής της φύσης. Είναι έκφραση της κρατικής εξουσίας, λειτουργεί ως η πιο σκληρή όψη του κρατικού καταναγκασμού, ταυτόχρονα όμως λειτουργεί και ως ο βασικός εγγυητής των ατομικών δικαιωμάτων. Πρέπει και τις δύο λειτουργίες της να τις επιτελεί με έναν τρόπο ο οποίος να πείθει τους πολίτες. Και οι πολίτες πείθονται όταν η δικανική πεποίθηση του δικαστή διαμορφώνεται όχι αυθαίρετα και κατά το δοκούν, αλλά όπως επιβάλλει το Σύνταγμα, δηλαδή μέσα σε ένα πολύ συγκεκριμένο δικονομικό πλαίσιο και κυρίως όταν αυτή η

δικανική πεποίθηση του δικαστή παίρνει τη μορφή μιας πλήρως αιτιολογημένης απόφασης, που πείθει με την ποιότητα, τη συνοχή, τη συστηματικότητα και την επάρκεια των αιτιολογιών της.

Το μεγάλο πρόβλημα στις δημοκρατίες είναι η νομική οριοθέτηση των πολιτικών κρίσεων, των πολιτικών απόψεων και μερικές φορές, σπάνια, των πολιτικών επιδιώξεων του δικαστή. Και όπως είχα και άλλες φορές την ευκαιρία να τονίσω, πρέπει να φύγουμε από το πεδίο των μεθοδολογικών ματαιοτήτων. Τα πάντα μπορούν να εκφραστούν με τη μορφή μιας ευπρεπώς υποστηρίξιμης ερμηνευτικής άποψης.

Δεν θα βρούμε τη λύση στη μεθοδολογική επάρκεια των δικαστικών αποφάσεων και των άλλων πράξεων των δικαστών. Υπάρχει μόνο ένας τρόπος, οι δικονομικές εγγυήσεις. Νομίζω ότι με την αναθεώρηση του Συντάγματος προσπαθούμε να βρούμε και να ρυθμίσουμε αυτές τις δικονομικές εγγυήσεις.

Το πρώτο μεγάλο ζήτημα που περιλαμβάνεται στην ενότητα αυτή είναι η αύξηση των εγγυήσεων της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας του δικαστή. Εδώ επέρχεται μια πολύ σημαντική τομή. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος ενισχύονται εντυπωσιακά οι εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας όλων των δικαστικών λειτουργιών.

Ένα πρώτο επίτευγμα της αναθεώρησης από την άποψη αυτή, είναι η χειραφέτηση εκείνων των δικαστικών κλάδων, που τώρα βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση. Με ποιες διατάξεις επιτυγχάνεται η χειραφέτηση όλων των δικαστικών κλάδων; Πρώτον, με τη δυνατότητα εξέλιξης των δικαστικών λειτουργιών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου της επικρατείας και στο 1/5 των οργανικών θέσεων, με πρόβλεψη βέβαια του κοινού νομοθέτη για την ακώλυτη και αξιοκρατική εξέλιξη και των υπηρετούντων λειτουργιών του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Η δεύτερη πολύ μεγάλη παρέμβαση είναι η χειραφέτηση των εισαγγελικών λειτουργιών. Με την κατάργηση της δυνατότητας να προάγονται στελέχη της καθημένης δικαιοσύνης στο βαθμό του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, με την πρόβλεψη για τη συμμετοχή όχι μόνον του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, αλλά και δύο αντεισαγγελέων στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της ποινικής και πολιτικής δικαιοσύνης με την πρόβλεψη για τη συμμετοχή των μελών της εισαγγελίας του Αρείου Πάγου στη διοικητική ολομέλεια του δικαστηρίου, όταν αυτή συνέρχεται ως δευτεροβάθμιο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο, μετά από προσφυγή κατά πράξεων του ανωτάτου δικαστικού συμβουλίου και θα δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της προαγωγής στο βαθμό του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, όταν έρθουμε στο ζήτημα της επιλογής των προσώπων που καταλαμβάνουν τις κορυφαίες θέσεις της δικαιοσύνης.

Τρίτη τομή σε σχέση με τη χειραφέτηση κλάδων, είναι η διασφάλιση της ευθύγραμμης και ακώλυτης εξέλιξης των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου από το βαθμό του εισηγητή, στον οποίο εισέρχονται μετά από την αποφοίτησή τους από την Εθνική Σχολή Δικαστών, μέχρι του βαθμού του συμβούλου.

Και βεβαίως η τέταρτη πράξη χειραφέτησης είναι η νέα ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 88 που επιτρέπει τώρα στον κοινό νομοθέτη, με αξιοκρατικά και διαφανή κριτήρια, να επιλύσει το χρονίζον ζήτημα της διάσπασης του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας στην πολιτική δικαιοσύνη μεταξύ ειρηνοδικείων και πρωτοδικείων.

Η δεύτερη μεγάλη τομή στο επίπεδο της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας είναι οι πρόσθετες εγγυήσεις ως προς την υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργιών. Πρόκειται ουσιαστικά για τη λήψη μέτρων που διασφαλίζουν την εσωτερική ανεξαρτησία στη δικαιοσύνη. Συνήθως την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης την αντιμετωπίζουμε από την εξωτερική της όψη σε σχέση με τα πολιτικά όργανα του κράτους ή με άλλες πιέσεις. Δίαιλος, όμως, άσκησης πιέσεων είναι η έλλειψη εσωτερικής ανεξαρτησίας. Είναι εσφαλμένη η ταύτιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης με την αυτοδιοίκησή της και η

ταύτιση της αυτοδιοίκησης με τη διοίκηση της δικαιοσύνης από τους ανώτατους μόνο δικαστές κάθε κλάδου. Δεν διασφαλίζεται έτσι η εσωτερική ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Για το λόγο αυτό, με την αναθεώρηση, τίθενται νέοι κανόνες σε σχέση με τη συγκρότηση και λειτουργία των ανωτάτων δικαστικών συμβουλίων. Αναφέρθηκα ήδη στη συμμετοχή της εισαγγελίας. Διασφαλίζεται η συμμετοχή του Γενικού Επιτρόπου στα διοικητικά δικαστήρια, όταν το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και της τακτικής διοικητικής δικαιοσύνης συζητά θέματα λειτουργών της διοικητικής δικαιοσύνης και βεβαίως διασφαλίζεται η συμμετοχή εκπροσώπων του κρινομένου κλάδου από του βαθμού του εφέτη και πάνω, δηλαδή όχι μόνο ανωτάτων δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι με την παρουσία τους εκεί και με πλήρη δικαιώματα λόγου και γνώμης λειτουργούν ως εγγυητές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας μέσα στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο.

Διευρύνονται επίσης οι λόγοι προσφυγής στην ολομέλεια, έτσι ώστε αυτό να μην προβλέπεται προσφυγή μόνο επί παραλείψεων για προαγωγή, αλλά και όταν έχουμε άλλες δυσμενείς ενδεχομένως ή και δυσμενέστερες υπηρεσιακές μεταβολές.

Συναφής είναι και η μεταβολή που επέρχεται ως προς τα υπηρεσιακά συμβούλια, που είναι αρμόδια για τις κρίσεις των δικαστικών υπαλλήλων, στα οποία μετέχουν κατά πλειοψηφία δικαστικοί λειτουργοί και εισαγγελικοί λειτουργοί, όταν πρόκειται για τις γραμματείες των εισαγγελιών, αλλά και εκπρόσωποι των δικαστικών υπαλλήλων.

Η τρίτη μεγάλη τομή στο κεφάλαιο αυτό αφορά την αποτροπή περισπάσεων και πειρασμών. Πρέπει ο δικαστής να μπορεί να ενεργεί χωρίς περισπάσεις και πειρασμούς. Και αυτό αφορά την απαλλαγή του από διοικητικά καθήκοντα ξένα προς τη δικαιοσύνη, με εξαίρεση τις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και τις επιτροπές που έχουν πειθαρχικό και δικαιοδοτικό χαρακτήρα, ενώ και συνταγματικά αντιμετωπίζεται το ζήτημα των διαιτησιών, οι οποίες μπορούν να ενεργούνται μόνο στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων του δικαστή.

Το δε περιβόητο ζήτημα των αποδοχών, που έχει προσλάβει και συμβολικές διαστάσεις και που γίνεται πρόξενος πολλών επικριτικών σχολίων σε βάρος της δικαιοσύνης, επιλύεται δικονομικά με τη μεταφορά των υποθέσεων αυτών στο δικαστήριο του άρθρου 99, το οποίο έχει ελαφρώς παραλλαγμένη σύνθεση στην προκειμένη περίπτωση, έτσι ώστε να είναι σαφές ποιες υποθέσεις εισάγονται, πώς εισάγονται, τι εισήγηση διατυπώνεται και τι και πώς αποφασίζει το αρμόδιο δικαστήριο το οποίο βεβαίως έχει εν πολλοίς δικαστική σύνθεση, αλλά στο οποίο μετέχουν και εκπρόσωποι της ευρύτερης νομικής οικογένειας, οι οποίοι, ούτως ή άλλως, μετέχουν και τώρα στη σύνθεση του ειδικού δικαστηρίου του άρθρου 99.

Θα το εξηγήσουμε στη συζήτηση, κ. Πρόεδρε.

Το τέταρτο σημείο στο κεφάλαιο αυτό είναι το κορυφαίο ή αν θέλετε το πιο συζητημένο: Είναι τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής στις κορυφαίες θέσεις της δικαιοσύνης, στις θέσεις των προέδρων και των αντιπροέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων, του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των γενικών επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των διοικητικών δικαστηρίων.

Είναι γνωστή η συζήτηση, είναι γνωστές οι πολιτικές, επιστημονικές και συνδικαλιστικές θέσεις, που έχουν διατυπωθεί και είναι επίσης γνωστός ο συμψηφισμός των θέσεων αυτών, που ουσιαστικά έγινε κατά την επεξεργασία των διατάξεων στην Επιτροπή Αναθεώρησης.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν έμεινε προσηλωμένο στη δική του πρόταση για τη συγκρότηση ειδικού δικαστικού συμβουλίου μεικτής σύνθεσης με τη συμμετοχή και εκπροσώπων των άλλων συνιστωσών της ευρύτερης νομικής οικογένειας. Η Νέα Δημοκρατία δεν επέμενε, στη φάση εκείνη, στη δική της αντίληψη για την επιλογή των αντιπροέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων από τις ολομέλειες των οικείων δικαστηρίων. Θεωρήσαμε ότι το σύστημα που σήμερα ισχύει, δηλαδή η επιλογή από ένα πολιτικό όργανο με πολιτική ευθύνη ενώπιον της Βουλής και ενώπιον του ελληνικού λαού, η επιλογή δηλαδή από το Υπουργικό Συμβούλιο, μπορεί να λειτουργήσει, εφόσον θεσπίζουμε ένα πολύ σημαντικό μέτρο, που είναι η

ανώτατη θητεία τεσσάρων ετών στους βαθμούς αυτούς. Γιατί αυτό περιορίζει το εύρος των κρινομένων, αποκλείει εν τοις πράγμασι τις βαθιές τομές, έτσι ώστε να παρακάμπτεται το κριτήριο της ιεραρχίας και της επετηρίδας, ενώ το Υπουργικό Συμβούλιο αναλαμβάνει την ευθύνη της όποιας επιλογής του, χωρίς συντεχνιασμούς, χωρίς φατριασμούς, χωρίς αθέμιτες συναλλαγές και με διασφάλιση της αξιοπρέπειας των κρινομένων, οι οποίοι πρέπει να είναι υπερήφανοι, γιατί κατέχουν τον ανώτατο βαθμό, στον οποίο επελέγησαν ενδοδικαστικά και δεν εξαρτούν το κύρος τους και την αυτοεκτίμησή τους από το αν θα τους επιλέξει ή όχι η εκάστοτε κυβέρνηση.

Μου προξενεί έκπληξη το γεγονός ότι η Νέα Δημοκρατία επανέφερε με μορφή τροπολογίας την πρότασή της, ενώ ήταν άλλη η συναινετική κατάληξη της συζήτησης από την άποψη αυτή στην Επιτροπή Αναθεώρησης. Πιστεύω ότι πρέπει να παραμείνουμε σε αυτό το συναινετικό πλαίσιο, που εξισορροπεί τα πράγματα και διασφαλίζει πολύ σημαντικές εγγυήσεις. Και βεβαίως από την άποψη αυτή πρέπει να λύσουμε ορισμένα μικρά νομοθετικά προβλήματα, που αφορούν το συντάξιμο χρόνο των προέδρων και αντιπροέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων και των άλλων, που θα αναγκαστούν να αποχωρήσουν νωρίτερα από το συνταγματικά προβλεπόμενο όριο ηλικίας, έτσι ώστε να αποχωρούν με πλήρη συνταξιοδοτικά δικαιώματα, καθώς και το ζήτημα της αιτιολογίας των σχετικών πράξεων του Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία είναι πάντοτε μία αιτιολογία πολιτική και η σχετική πρόβλεψη νομίζω της Επιτροπής Αναθεώρησης για αιτιολογημένη πρόταση πρέπει να διαγραφεί, προς αποφυγή δικονομικών και ερμηνευτικών προβλημάτων.

Θέλω εδώ ευθέως να πω ότι μετά από πολύ μεγάλη περίσκεψη ως εισηγητής της Πλειοψηφίας είχα αποδεχθεί στην επιτροπή το σχήμα της επιλογής του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου μόνο μεταξύ των αντεισαγγελέων. Και με δεδομένο ότι οι αντεισαγγελείς θα επιλέγονται πλέον μόνο από την ισταμένη δικαιοσύνη, ουσιαστικά θα είχαμε επιλογή του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου μόνο από τους ιστάμενους δικαστικούς λειτουργούς, δηλαδή μόνο από τον εισαγγελικό κλάδο. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν και στην Κυβέρνηση και στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ είναι εν πολλοίς διαφορετικές. Επειδή ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου λειτουργεί και ως *avocat general* και όχι απλώς μόνο ως επικεφαλής της ιεραρχικά διαρθρωμένης εισαγγελίας, καθώς εισηγείται και επί των πολιτικών υποθέσεων, επί των αστικών υποθέσεων στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. Επειδή ο ρόλος του είναι ευρύτερος για τη διαφύλαξη της έννομης τάξης, είναι ο φρουρός της έννομης τάξης. Επικρατεί, λοιπόν, η αντίληψη πως πρέπει η επιλογή να γίνεται και εκ των μελών του Αρείου Πάγου, δηλαδή και εκ των αντιπροέδρων και αρεοπαγιτών και όχι μόνο εκ των αντεισαγγελέων. Θα αφήσουμε τη συζήτηση να εξελιχθεί και σε μία από τις παρεμβάσεις, που θα μου επιτρέψετε να κάνω, θα επανέλθω στο ζήτημα αυτό, ανάλογα και με την πορεία της συζήτησης.

Και έρχομαι τώρα στο δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο, που περιλαμβάνεται ζητήματα δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας. Πιστεύω ότι οι τομές εκεί είναι πολύ σημαντικές, γιατί διευκολύνεται ο διάδικος. Ουσιαστικά προσφέρουμε μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου, διότι αίρονται δικονομικού χαρακτήρα τριβές και αντιστάσεις, οι οποίες παρακωλύουν και καθυστερούν την εξέλιξη των δικών. Είναι πολύ σημαντικό να αποκτήσει μεγαλύτερη διαπλαστική ευχέρεια ο κοινός δικονομικός νομοθέτης, σε σχέση με τις βασικές έννοιες, που αφορούν τη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητα, όπως είναι η έννοια της ιδιωτικής διαφοράς, που ανήκει στα πολιτικά δικαστήρια, της διοικητικής διαφοράς που ανήκει στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, της διοικητικής διαφοράς της ουσιαστικής και της ακυρωτικής. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να προβλεφθούν μηχανισμοί για τη συμμόρφωση του κράτους απέναντι στις δικαστικές αποφάσεις, είναι επίσης πολύ σημαντικό το γεγονός πως η δικαστική εξουσία αποκτά την αρμοδιότητα αυτή να καθορίζει τους τρόπους συμμόρφωσης, είναι πολύ σημαντικό ότι προβλέπεται ρητά η αναγκαστική εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων σε βάρος του δημοσίου, των ΟΤΑ και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Είναι επίσης πολύ σημαντικό ότι στο άρθρο 95 προβλέπεται η υποχρέωση συμμόρφωσης σε όλες τις δικαστικές αποφάσεις και όχι μόνο στις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ προβλέπονται σχετικές κυρώσεις και ο εκτελεστικός νόμος που θα εκδοθεί, θα ρυθμίσει όλες τις αναγκαίες λεπτομέρειες.

Προβλέπεται επίσης μια δικονομικού χαρακτήρα ευελιξία που είναι για την ενοποίηση της νομολογίας. Όταν το ίδιο σύστημα διατάξεων εφαρμόζεται από δύο διαφορετικές δικαιοδοσίες, να μπορούν οι υποθέσεις να μεταφερθούν σε μία δικαιοδοσία, έτσι ώστε ένα σύστημα διατάξεων, όπως παραδείγματος χάρη οι διατάξεις περί δημοσίων έργων να εφαρμόζονται ενιαία από μία μόνο δικαιοδοσία. Έχουμε αποδεχθεί από την άποψη αυτή τις σχετικές προτάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας στο υπ' αριθμόν 4/2000 πρακτικό του.

Θέλω εδώ να τονίσω ότι στο μεταξύ έχει επέλθει μία πολύ σημαντική μεταβολή ως προς τη στάση ακριβώς του Συμβουλίου της Επικρατείας σε ένα ζήτημα που ψηφίστηκε ομόφωνα από την Επιτροπή Αναθεώρησης, αλλά προκάλεσε δημοσιογραφικού και επιστημονικού χαρακτήρα αντιρρήσεις και θορύβους, όπως είναι η διατύπωση του άρθρου 95 για τη διασφάλιση της ακυρωτικής και της αναιρετικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Θέλω να εκφράσω τη χαρά μου και την ικανοποίησή μου γιατί εν τέλει μετά προφανώς από πολύ σκέψη και περίσκεψη η διοικητική ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας με το τελευταίο, το υπ' αριθμόν 4/2001 πρακτικό της προτείνει μία νομοτεχνική κατάστρωση του άρθρου 95 για την αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία κατ' ουσίαν εξυπηρετεί όλους τους στόχους, που με την εισήγησή μου στην Επιτροπή Αναθεώρησης είχα θέσει και υιοθετεί τα κριτήρια, που και εγώ στην εισήγησή μου είχα προτείνει.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι μπορούμε προς άρση όλων των αντιθέσεων και όλων των εντυπώσεων να αποδεχούμε την πρόταση που το ίδιο το Συμβούλιο της Επικρατείας εισηγείται για το άρθρο 95, γιατί ουσιαστικά επαναλαμβάνει την πρόταση, που και εγώ εκ μέρους της πλειοψηφίας είχα αναπτύξει ενώπιον της Επιτροπής Έτσι έχουμε μία διατύπωση των διατάξεων για την αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ως προς την εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως και αιτήσεων αναιρέσεως, οι οποίες είναι ως διατυπώσεις σαφείς αλλά ταυτόχρονα και ευρύχωρες και διασφαλίζεται η δυνατότητα μεταφοράς κατηγοριών υποθέσεων ανάλογα με τη φύση και τη σπουδαιότητά τους, τη σοβαρότητά τους, όπως έλεγα στην εισήγησή μου, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, όχι μόνο τα διοικητικά εφετεία αλλά και τα διοικητικά πρωτοδικεία, ενώ παραλλήλως βεβαίως, υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα μετατροπής ακυρωτικών διαφορών σε ουσιαστικές, όπου η φύση της διαφοράς το επιτρέπει.

Επίσης πρέπει να διευκρινιστεί εδώ ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας αποδέχεται τώρα πλέον ότι είναι δυνατόν να μην προβλέπεται, σε ήσσονος σημασίας υποθέσεις, δευτεροβάθμιος ακυρωτικός έλεγχος. Σε αντίθεση όμως με αυτά που μας είχε πει στο προηγούμενο πρακτικό του, τώρα προβλέπεται ότι όπου θεσπίζεται παρόμοιος έλεγχος, αυτός πρέπει να διενεργείται από το Συμβούλιο της Επικρατείας, κάτι που και εγώ το πρόβλεπα στην αρχική εισήγησή μου, ώστε να ενοποιείται η σχετική νομολογία.

Συνελόντι ειπείν, μετά από ένα κύκλο του Συμβουλίου Επικρατείας ο οποίος ήταν περιττός, επανήλθαμε στις επιδιώξεις και ουσιαστικά στα κριτήρια της αρχικής εισήγησης και ως εκ τούτου με πολύ μεγάλη χαρά μπορώ να εισηγηθώ στην Ολομέλεια της Αναθεωρητικής Βουλής την αποδοχή της νομοτεχνικής κατάστρωσης που περιλαμβάνεται στο υπ' αριθμόν 4/2001 πρακτικό του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Είναι προφανές ότι ο κοινός νομοθέτης είναι αυτός, ο οποίος θα προβλέπει ποιες υποθέσεις ανάλογα με τη φύση και τη σπουδαιότητά τους θα εισάγονται για αίτηση ακύρωσης στα διοικητικά εφετεία ή τα πρωτοδικεία, για ποιες θα προβλέπεται το ένδικο μέσο της έφεσης. Και για όσες προβλέπεται, θα εκδικάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Επίσης έτσι όπως διατυπώνεται η διάταξη για την αίτηση αναίρεσης, ο δικονομικός νομοθέτης έχει το περιθώριο να διαπλάσει το ένδικο μέσο και να αποκλείσει από τον αναιρετικό έλεγχο υποθέσεις άνευ σημασίας μικρού οικονομικού αντικειμένου ή άνευ νομικών ζητημάτων, έτσι ώστε να αποσυμφορηθεί το ανώτατο δικαστήριο της διοικητικής δικαιοσύνης.

Ήθελα επίσης εδώ να τονίσω ότι με ορισμένες νομοτεχνικές βελτιώσεις παραμένουμε φυσικά στην πρόταση της επιτροπής για τις αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τις δικαιοδοτικές, τις ελεγκτικές και τις γνωμοδοτικές.

Έχω ήδη τονίσει σε πολλές επιστημονικές συναντήσεις ότι το εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 93, που προβλέπει επί ποινή ανυποστάτου τη δημόσια απαγγελία της αιτιολογίας των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων, πρέπει να διαγραφεί και να αφηθεί στον κοινό νομοθέτη να προβλέψει τις κυρώσεις, όταν είναι ανατιολόγητες οι δικαστικές αποφάσεις.

Θα πρέπει επίσης να σας πω ότι έλαβα πολύ σοβαρά υπόψη μου τις ενστάσεις που προέβαλε σθεναρά το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, σε σχέση με την αναθεώρηση του άρθρου 97 για την αρμοδιότητα των Μικτών Ορκωτών Δικαστηρίων και προς αποφυγή διαφόρων παρεξηγήσεων, τις οποίες δεν θα ήθελα να κάνει η κομμουνιστική Αριστερά, εισηγούμαι να παραμείνει ως έχει η διατύπωση του άρθρου 97 και να μην αναθεωρηθεί.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το τελευταίο ζήτημα, που θα ήθελα να θέσω, με την ανοχή του αγαπητού κυρίου Προέδρου, είναι το ζήτημα της τελευταίας διατάξεως που προστίθεται ως παράγραφος 5 στο άρθρο 100 για τον τρόπο άσκησης του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων στο επίπεδο των ανωτάτων δικαστηρίων. Στο Πρακτικό 4 2001 του Συμβουλίου της Επικρατείας, στο οποίο ήδη αναφέρθηκα, διατυπώνεται με συντριπτική πλειοψηφία, είκοσι πέντε έναντι πέντε μειοψηφούντων μελών, η θέση ότι ο μηχανισμός αυτός της υποχρεωτικής παραπομπής του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας νόμου στις ολομέλειες των ανωτάτων δικαστηρίων μπορεί να εισαχθεί από τον κοινό νόμο και υπό το ισχύον Σύνταγμα. Εφόσον, λοιπόν, αυτή είναι η θέση του Συμβουλίου της Επικρατείας, τότε κατά μείζονα λόγο ο μηχανισμός αυτός μπορεί να εισαχθεί και πρέπει να εισαχθεί με την αναθεώρηση του Συντάγματος. Και άρα, με την αιτιολογία του Πρακτικού του Συμβουλίου της Επικρατείας, επιμένω στην πρότασή μας για την εισαγωγή της παραγράφου 5.

Βέβαια δέχομαι ότι η διατύπωση θα μπορούσε να λείπει ευθύτερα αυτό που είναι το ζητούμενο. Δηλαδή να πούμε ότι όταν τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου άγεται σε κρίση περί αντισυνταγματικότητας είναι υποχρεωμένο να παραπέμψει το ζήτημα στην οικεία ολομέλεια, η οποία δικάζει σε δικαστικό σχηματισμό, εκτός και αν το ζήτημα έχει ήδη κριθεί με προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας ή του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 100. Και βέβαια ότι το ίδιο αναλόγως θα ισχύει και ως προς την επεξεργασία των κανονιστικών διαταγμάτων. Εκεί δεν έχουμε δικαστική κρίση, επιλαμβάνεται ένα τμήμα ή ένας σχηματισμός για την επεξεργασία και αν τεθεί ζήτημα συνταγματικότητας, παραπέμπεται σε μια ολομέλεια επεξεργασίας, κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν που ισχύει για τη δικάζουσα ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Χαίρομαι γιατί με το πρακτικό του το Συμβούλιο της Επικρατείας μας προσφέρει την πλήρη επιστημονική και θεωρητική θεμελίωση, την οποία ούτως ή άλλως κι εμείς και στη Βουλή και εκτός Βουλής έχουμε κατά κόρον αναπτύξει.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ότι με την αναθεώρηση των άρθρων 88 έως 100 Α' - δεν αναφέρομαι στη διάταξη του 100 Α', δεν έχω να κάνω καμία παρατήρηση για τη διάταξη αυτή περί του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους- επέρχονται πολύ σημαντικές τομές. Πιστεύω ότι διαμορφώνεται η συνταγματική βάση, που θα επιτρέψει την ενίσχυση της ποιότητας και της αξιοπιστίας της δικαιοδοτικής λειτουργίας στη χώρα μας.

Η Ελλάδα πρέπει να είναι ένα κράτος δικαίου. Ένα κράτος δικαίου μπορεί να είναι και δημοκρατικό κράτος και κοινωνικό κράτος και είναι πολύ σημαντικό εμείς να προστατεύσουμε το ρόλο και το κύρος των πολιτικών οργάνων και ταυτόχρονα, να προστατεύσουμε το κύρος και το ρόλο των δικαιοδοτικών οργάνων του κράτους. Πιστεύω ότι με την αναθεώρηση κάνουμε τις σωστές επιλογές στρατηγικά και μακροπρόθεσμα.

Ευχαριστώ πολύ.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)